

Enlist. ~~to~~ 211/5.11.1985

KORSNÄS

Pikainventointi 16-17.8.84

Pekka Honkanen

SISÄLLYS

Arkistotietoja	1
Johdanto ja topografinen kuvaus	2
Inventointikohteet KORSNÄS 1-10	4
Korsnäs, Hinjärvi	24
Närpiö, Norrmossen	25
Tiivistelmä	27
Valokuvat	28

1. ARKISTOTIETOJA

Kunta: Korsnäs

Aika: 16 - 17.8.1984

Kohteet: Kohteet on numeroitu inventointijärjestyksessä
1 - 10. Kertomukseen liittyy myös yksi kohde
Närpiön kunnan alueella, joka tässä yhteydessä
on ilman numeroa.

Peruskartat: 1242 02 KORSNÄS

1242 04 TAKLAX

1242 05 KORSBÄCK

Aikaisemmat tutkimukset: -

Tähän kertomukseen liittyvät löydöt: KM 22746

KM 22747:1 - 3

Tähän kertomukseen liittyvät negatiivit: F. 61843-847

2. JOHDANTO JA TOPOGRAFINEN KUVAUS

Korsnäs in pikainventointi suoritettiin allekirjoittaneen toimesta 16. - 17.8.1984 Vaasan kesäyliopiston ohjelmaan kuuluvana arkeologian kurssina. Ajan vähyden vuoksi inventoitiin ainoastaan alueen merkittävimpiä ja paikallisten asukkaiden tuntemia muinaisjäännöksiä. Näistäkin jäi osa odottamaan tulevia inventointimatkoja. Inventointiin otti osaa toistakymmentä innostunutta kurssilaista.

Museoviraston esihistorian toimiston arkistossa on vain kaksi ilmoitusta mahdollisista esihistoriallisista muinaisjäännöksistä: toinen vuodelta 1957 ja toinen vuodelta 1966. Ensimmäinen on selvä peltokiviröykkiö Töjbyn kylässä (Töjby on liitetty Närpiöön 1973) ja toinen Korsnäs in kirjon lähistöllä oleva luontainen kivikko. Kummankaan eivät siis ole esihistoriallisia muinaisjäännöksiä.

Korsnäs in pinta-ala on 222 km² josta n. 13 % on viljeltyä ja rakennettua. Kunnan maksimipituus pohjois-etelä suunnassa on 29 km ja itä-länsi suunnassa 12 km. Ruotsinkielinen osuus väestöstä on lähes sata prosenttia (99,6 %). Viimeisin kuntien välinen liitos tehtiin 1973 jolloin Töjbyn kylä liitettiin Närpiöön.

Pohjanlahden rannikkokuntana Korsnäs on maisemallisesti kaunista, matalaa aluetta. Suurin osa kunnasta sijaitsee 5 - 10 metrin korkeuskäyrien välisellä alueella. Yli kahdenkymmenen metrin kohoavat vain Ormoan kirkonkylässä, Snickarbacken Taklaxissa ja Hinjärven ympäristössä olevat alueet. Kunnan korkein kohta on Storbergetillä Viitaniemestä pohjoiseen, joka sijaitsee noin 38 m yli nykyisen merenpinnan.

Nykyinen maankohoaminen alueella on Kääriäisen (1953) mukaan noin 8,2 mm/v. Merenpinnan korkeus eri esihistoriallisina ajanjaksoina käy ilmi liitteessä olevasta diagrammista.

Diagrammi perustuu suurelta osin Siiriäisen (1969) laskelmiin ja hänen käyttämänsä peruslinjaan. Korsnäs on kauttaaltaan niin matalaa, että kivikautisten asuinpaikkojen sijaitseminen alueella on mahdotonta. Kunnan topografiaa silmäillessä voi todeta, että vanhimmat haudat ja asuinpaikat voisivat sijaita suunnilleen 27 - 22 metrin korkeuskäyrien välisellä alueella. Em. korkeudet vastaavat suunnilleen merenpinnan tasoa esiroomalaisen rautakauden alussa ja lopussa. Tältä löytötasolta havaittiin rökkiöitä Viitaniemen Norrskogenista.

Vuoden 1000 AD vaiheilla oli merenpinta 8 - 9 m korkeammalla kuin nykyään. Esihistoriallisten löytöpaikkojen tulisi pääsääntöisesti sijaita 8 m:n korkeuskäyrän yläpuolella.

Vanhemmalla rautakaudella asukkaita Korsnäsin alueelle saattoi houkutella esim. hylkeenpyynti, jota harrastettiin kunnassa keväisin ja syksyisin vielä 1940-luvulla (Korsnäs historia 1981).

KORSNÄS 1

Kylä 280 01 0009

Nimi: Korsnäs, Kyrkby, ^KOrmoan

502 (9)

Peruskartta: 1242 02 KORSNÄS

Sijainti: x 6962 34

y 508 64

z n. 22,5

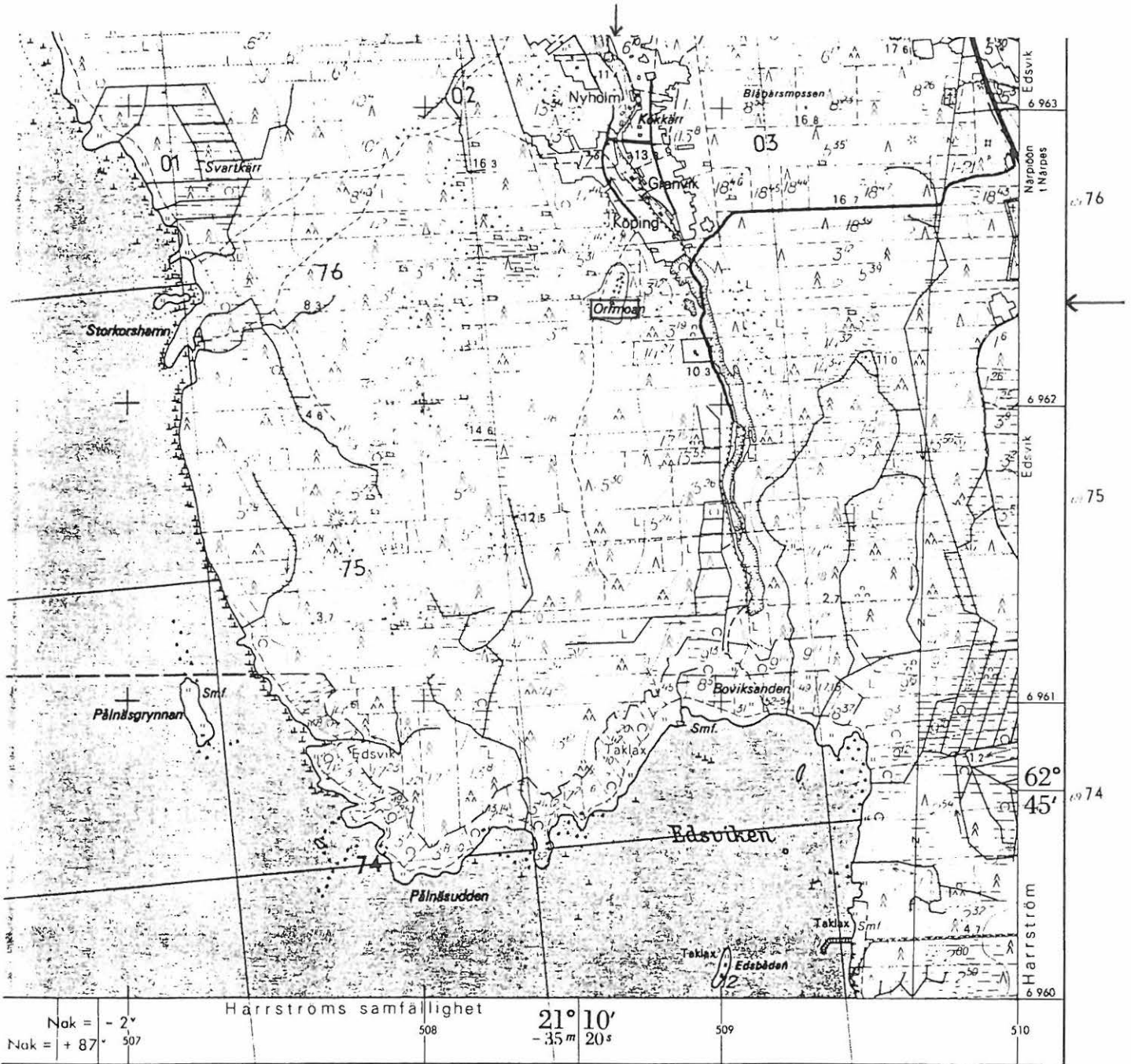
Laatu: Painanteita (kodanpohjia ?)

Kuvaus: ^KOrmoan on mäkialue Korsnäsin kirkosta noin 2,5 km etelälounaaseen. Mäen korkeimmalla kohdalla on noin kymmenen viiden metrin läpimittaista, noin 75 cm syvää, painannetta. Paikallisten asukkaiden mukaan alueella on lisää samanlaisia. Painanteiden pohjoispuolella on pirunpelto. Painanteiden luonnetta ei tarkastuskäynnin yhteydessä pystytty selvittämään. Aluetta on käytetty myös soranottoon.

Luokitusehdotus: II

Kylä 1985, 1986

Ote peruskartasta 1242 02 KORSNÄS

merkinnät ja tavut ajankohdalla 20.11.1969
 päivätty 20.11.1969

Puhtauspiirustus 1 : 10 000
 Renriting 1 : 10 000

R. Vesterinen, E. Mäki - Puhtila

MAANMITTAUSHALLITUKSEN KARTTAPAINO HELSINKI 1970
 LANTMÄTERISTYRELSENS KARTTRYCKERI HELSINGFORS 1970

PAIVANTEITA

1
 100 m

- I a lk. nopea autotie, kaksiajoratainen
 kl. snabb bilväg med dubbla körbanor
- I b lk. nopea autotie, 2-3 kaistainen
 kl. snabb bilväg med 2-3 körfilar
- II a-II b lk. autotie, kaksikaistainen
 kl. bilväg med två körfilar
- III a-III b lk. autotie, yksikaistainen
 kl. bilväg med en körfil
- kestopäällyste (I b) ja kilometripylväs
 kestäväntähtäminen (I b) och km-stolpe

- yksiraittelinen rautatie
 enkelspärig järnväg
- kaksiraittelinen rautatie
 dubbelspärig järnväg
- rakenteilla oleva rautatie
 järnväg under byggnad
- johtokäyrä (20 m) ledkurva
 välikäyrä (10 ja 5 m) mellankurva
 apukäyrä (2,5 m) hjälpkurva
- luonnonjyrkkä, yli ja alle 2 m
 naturlig brant, över och under 2 m

- rantaviiva, kaislikko
 strandlinje, vass
- epämääräinen rantaviiva ja
 maatuva vesialue
 obestämd strandlinje och
 uppländning
- tulva- tai padotusalue
 översvämning- eller
 förämningsområde
- joki, leveys 20... 5 m
 å, bredd

KORSNÄS 2 (500 m²)

Kyl 12 280 010607

Nimi: Korsnäs, Harrström, Trofastback

Peruskartta: 1242 04 TAKLAX

Sijainti: x 6957 68

y 510 90

z n. 22,5

Laatu: Kaksi neliömäistä kiveystä

Negatiivi 61 843

Löydöt: KM 22746

Kuvaus: Kohde sijaitsee Snickarbackenin mäkialueella, noin 1,3 km Harrströmin kylästä itään ja noin 250 m Bergin tilasta Harrströmiin vievän tien eteläpuolella. Kohde sijaitsee tilojen 7³ Åbacka ägnor ja 7 Ingels Hemman alueilla. Paikalla sijaitsee kaksi neliömäistä, 5 x 5 m laajaa reunakiveystä. Kaivettaessa hiukan latomuksen keskusta saatiin löytöinä palanutta luuta ja hiiltä. Keskusta on ilmeisesti täysin kivetöntä. Kyseessä on luultavasti ajaltaan epämääräisten asuntojen pohjat. Paikallisten asukkaiden kertoman mukaan lähistöllä pitäisi olla röykkiöitä, joita ei kuitenkaan inventoinnin yhteydessä pystytty paikallistamaan.

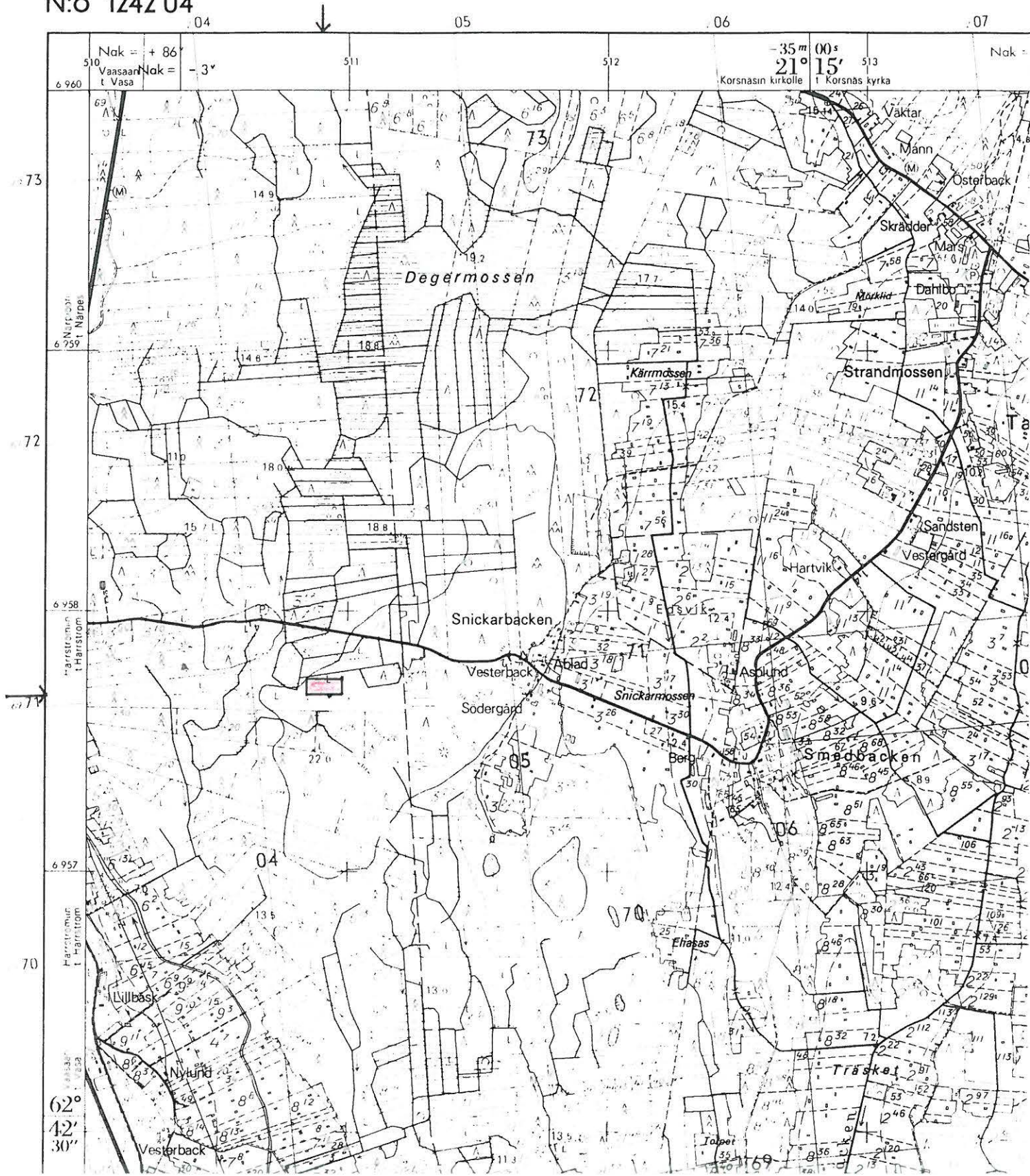
Luokitusehdotus: II

les. luvut 1985 ft. segea

Ote peruskartasta 1242 04 TAKLAX

□ KAKSI NELIÖMÄISTÄ KIVEYSTÄ

N:o 1242 04

KORSNÄS 3

(Selt 2)

M/R 280 010002

Nimi: Korsnäs, Viitaniemi, Norrskogen 2

Peruskartta: 1242 04 TAKLAX

Sijainti: x 6958 30

y 519 12

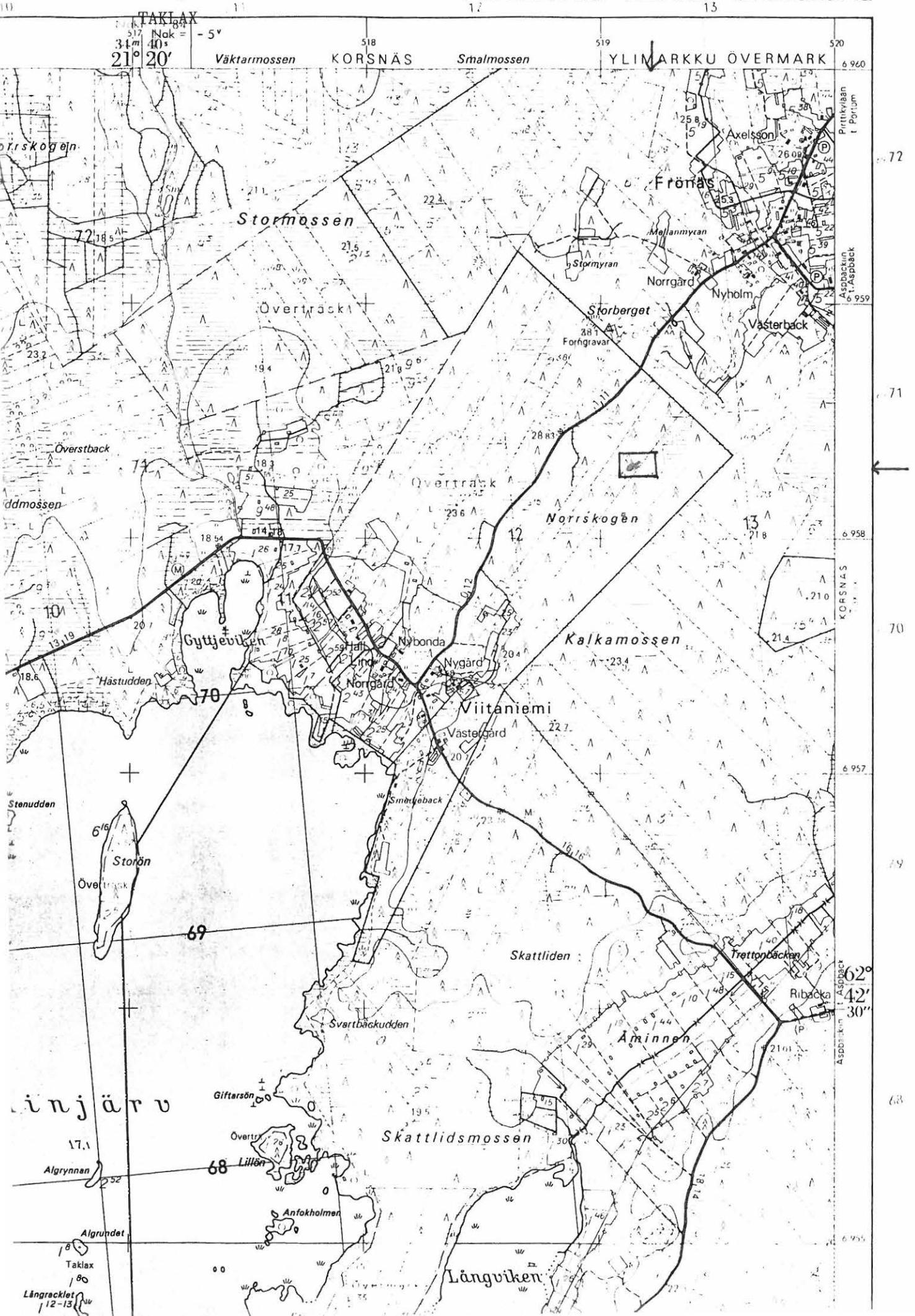
z 27,5 - 30

Laatu: Kuusi röykkiötä

Negatiivi 61 847

Kuvaus: Röykkiöt sijaitsevat nuorta koivua ja heinää kasvavalla avohakkuu-alueella Viitaniemestä noin 1,2 km koilliseen. Korsnäsän ja Närpiön väliselle rajalle kohteesta koilliseen on matkaa noin 300 m. Alueella sijaitsee kuusi 2-4 m:n läpimittaista röykkiötä joiden korkeus vaihtelee 0,5 - 0,75 m:n välillä. Alueella sijaitsee asukkaiden kertoman mukaan lähes kaksikymmentä röykkiötä. Inventoinnin yhteydessä havaitut röykkiöt sijaitsevat tilojen 2²⁴ ja 2²⁶ alueella.

Luokitusehdotus: II

TAKLAX
 Nok = -5°
 31 m 40 s
 21° 20'

Väktarmossen KORSNÄS Smalmossen YLIMARKKU ÖVERMARK

6 960
 6 959
 6 958
 6 957
 6 956
 6 955
 62° 42' 30"

Linjär

Algrunden

Taklax
 Långrecklet
 12-13

72
 71
 70
 69
 68

KORSNÄS 4 (SKL 3)

Mj 2 280 010003

Nimi: Korsnäs, Taklax, Henobacken I

Peruskartta: 1242 04 TAKLAX

Sijainti: x 6954 34

y 514 26

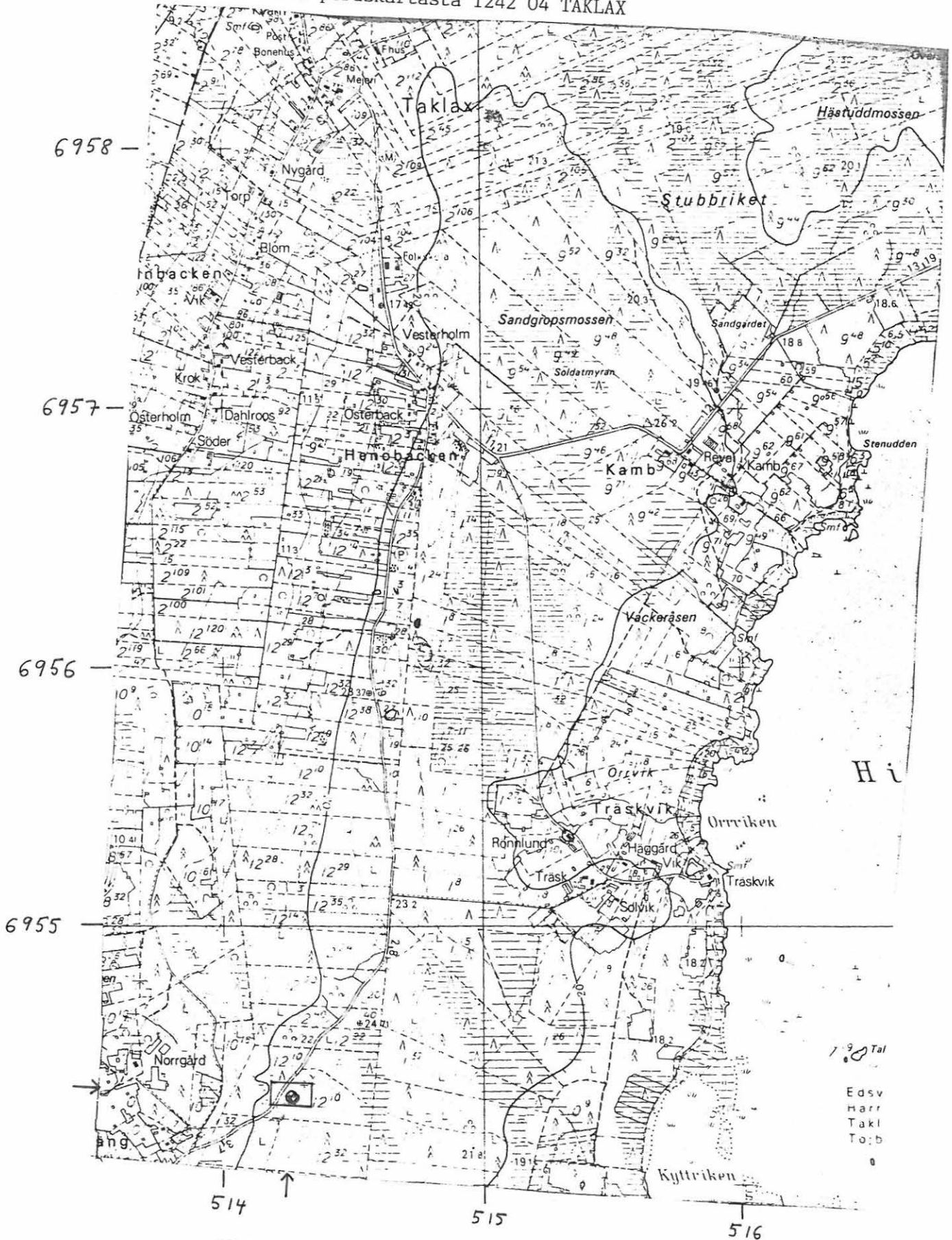
z n. 20-22,5 m

Laatu: röykkiö

Kuvaus: Henobackenin mäki-alue sijaitsee Hinjärven itäpuolella, Taklaxista Träskböleen vievän tien molemmin puolin. Röykkiö sijaitsee vain noin 10 m:n päässä tiestä, sen itäpuolella, tilan no 12¹⁰ alueella. Röykkiö on matala, vain noin 30-40 cm ja sen läpimitta on noin 3 m. Samalla mäki-alueella sijaitsee muitakin röykkiöitä, jotka tähän kertomukseen on numeroitu KORSNÄS 8-10.

Luokitusehdotus: II

Ote peruskartasta 1242 04 TAKLAX

○ RÖYKKIÖ

Tal
 Edsv
 Marr
 Takl
 To:b

KORSNÄS 5 (SELS)

Mj 280 010008

Nimi: Korsnäs, Taklax, Kamb

Peruskartta: 1242 04 TAKLAX

Sijainti: x 6956 (45)

y 515 97.88

z 15-17,5

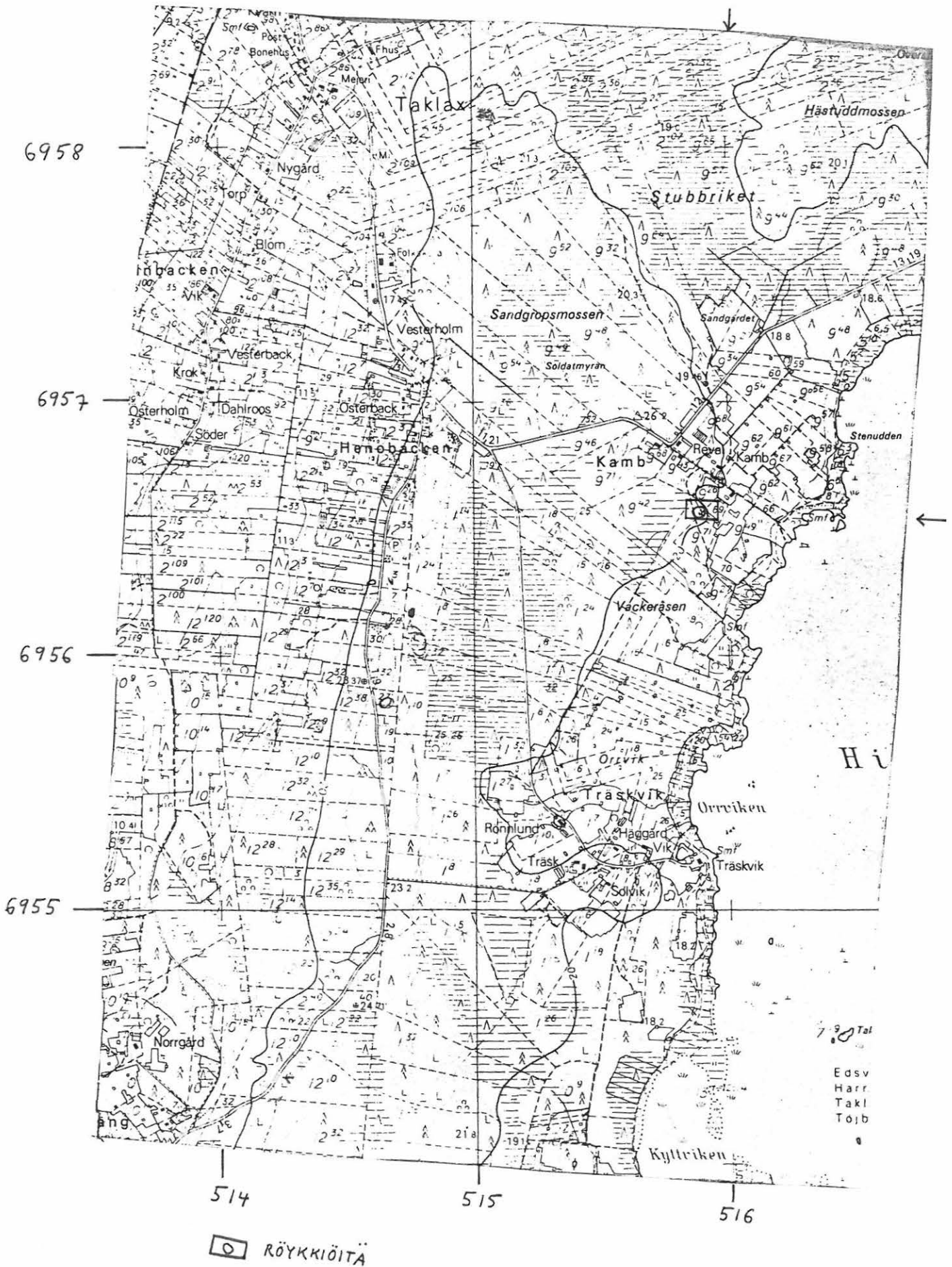
VETIKARTTAA!

Laatu: Neljä röykkiötä (kolme peltoröykkiötä, yksi mahd. hautaröykkiö)

Kuvaus: Röykkiöt sijaitsevat vain noin 20 m:n päässä lähimmistä pelloista Kambin eteläpuolella tilan 9⁴² alueella. Matkaa Hinjärven luoteisrantaan on noin 350 m. Kolme suurinta röykkiötä ovat selvästi peltoröykkiöitä. Niistä näkyy selvästi että niihin on tuotu kivet kivirekeä apuna käyttäen. Neljäs röykkiö on säännöllisen pyöreä. Ilman tarkempia tutkimuksia on mahdotonta selvittää sen luonnetta.

Luokitusehdotus: II (yksi röykkiö)

Ote peruskartasta 1242 04 TAKLAX

KORSNÄS 6 (5624)

14E 280 01 0004

Nimi: Korsnäs, Kyrkby, Väktar

Peruskartta: 1242 05 KORSBÄCK

Sijainti: x 6960 01

y 512 93

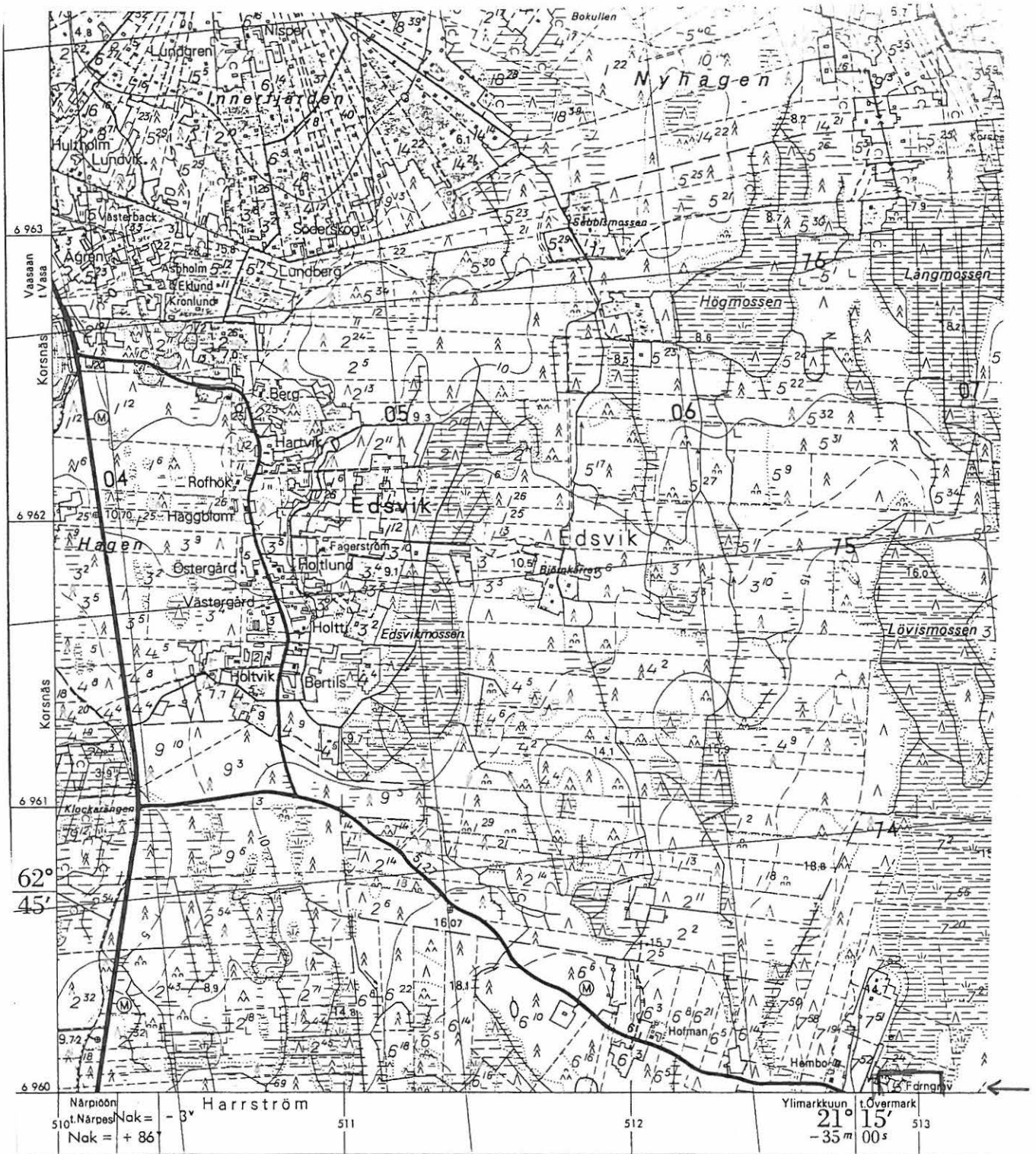
z n. 15

Laatu: Röykkiö

Kuvaus: Röykkiö sijaitsee Korsnäsin kirkolta Taklaxiin vievän maantien koillispuolella, noin 75 metrin päässä tiestä pellon kulmauksessa, tilan no 24 alueella. Peruskartalla on muinaisjäännöstä osoittava merkki. Röykkiö on melko laaja, läpimitaltaan noin 15 m. On mahdollista että alkuperäistä röykkiötä on myöhemmin "täytetty" pellonraivaus- ja viljelytoiminnan vuoksi.

Luokitusehdotus: II

Ote peruskartasta 1242 05 KORSBÄCK

MAANMITTAUSHAALLITUKSEN TOPOGRAFINEN TOIMISTO
 ANTMÄTERISTYRELSENS TOPOGRAFISKA BYRÅ

Karttarunkona ilmkuvakartta 1 : 10 000, kuvaus v. 1964
 Upprättad med stöd av fotokarta, 1 : 10 000 flygfotograferad år 1964

Korkeudet metreinä merenpi
 Höjdalen i meter över hav

204

205

206

KORSNÄS 7

Nimi: Korsnäs, Taklax, Västlund

Peruskartta: 1242 04 TAKLAX

Sijainti: x 6959 06

y 514 00

z n. 10

Laatu: Rakennustenpohjia (hist. ajalta)

Kuvaus: Kohde sijaitsee välittömästi Taklaxista Korsnäsiin ja Taklaxista Korsbäckiin vievien teidenristeyksen eteläpuolella tilan no 5² alueella. Etelään viettävällä heinää kasvavalla rinteellä on tilaan kuuluvia rakennuksia mm. vanha aitta, joka luultavasti on rakennettu sitä vanhemman rakennuksen perustusten päälle. Paikalla sijaitsee muitakin varhaisemman rakennuskannan jääniteitä. Paikka on paikallisen väestön mukaan vanha satamapaikka, mikä onkin mahdollista kun otetaan huomioon alueen topografinen sijainti. Mitään esihistorialliseen asutukseen viittaavia merkkejä ei paikalla havaittu.

Luokitusehdotus: -

Ote peruskartasta 1242 04 TAKLAX

KORSNÄS 8 (SKL 5)

M/R 280 01 8605

Nimi: Korsnäs, Taklax, Henobacken II

Peruskartta: 1242 04 TAKLAX

Sijainti: X 6955 80

y 514 66

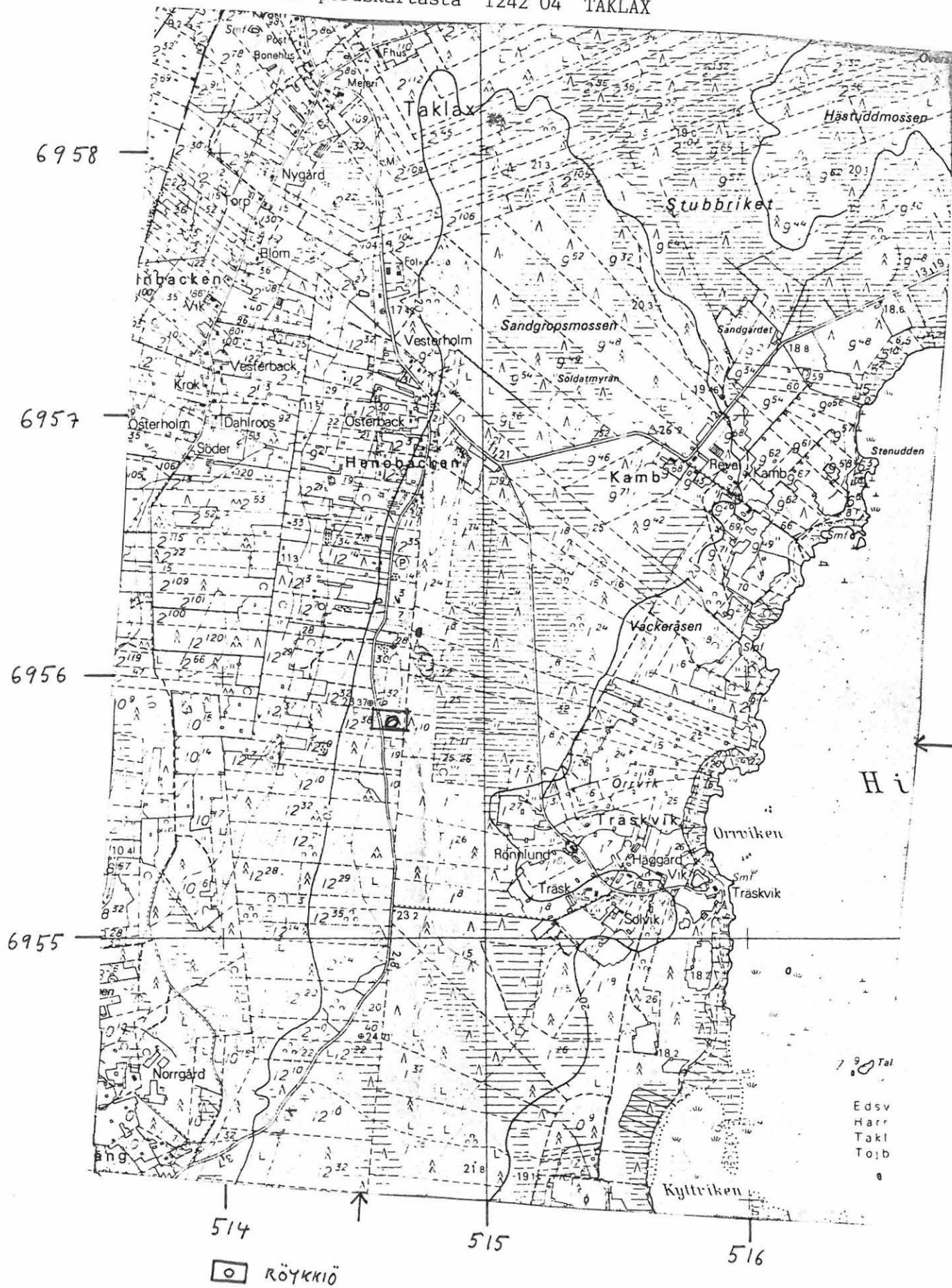
z 20-22,5 m

Laatu: Röykkiö

Kuvaus: Henobackenin mäkialue sijaitsee Hinjärven itäpuolella, Taklaxista Träskböleen vievän tien molemmin puolin. Röykkiö sijaitsee tien itäpuolella, noin 50 m tiestä, tilan no. 12²⁷ alueella. Röykkiön koko noin 7 x 10 m ja korkeus n. 1,0 m.

Luokitusehdotus: II

Ote peruskartasta 1242 04 TAKLAX

KORSNÄS 9 (5426)

04/2 280 010006

Nimi: Korsnäs, Taklax, Henobacken III

Peruskartta: 1242 04 TAKLAX

Sijainti: x 6956 12

y 514 67

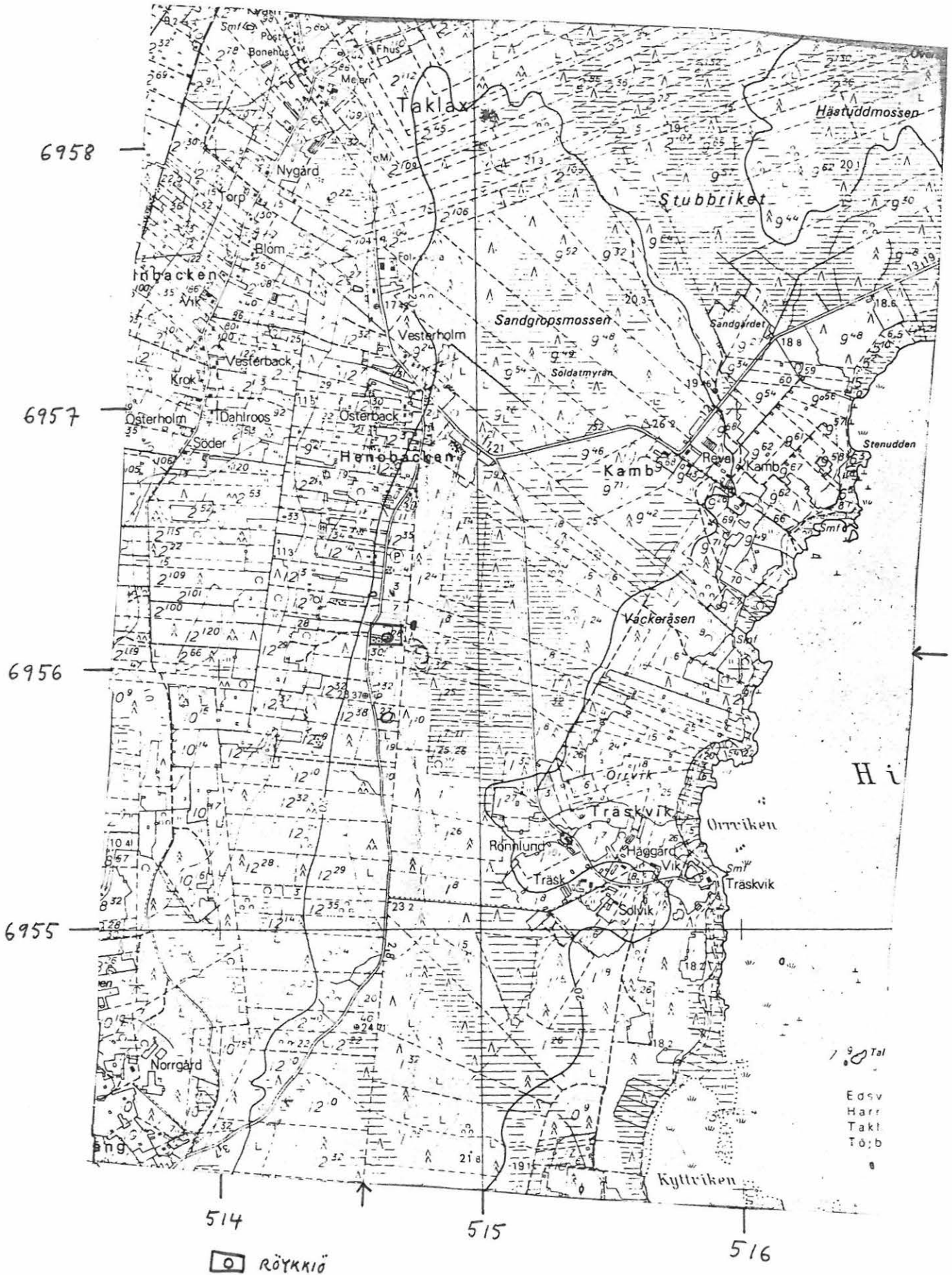
z 20-22,5

Laatu: röykkiö

Kuvaus: Henobackenin mäki-alue sijaitsee Hinjärven itäpuolella, Taklaxista Träskböleen vievän tien molemmin puolin. Röykkiö sijaitsee tien itäpuolella, pellon kulmauksessa, noin 75 m tiestä. Röykkiön läpimitta on noin 6 m. Ympäristössä on melko paljon peltoröykkiöitä ja historiallisen ajan asutukseen viittaavia merkkejä (mm. vanha kaivo). Röykkiö Henobacken III poikkeaa peltoröykkiöistä kuitenkin melko säännöllisen pyöreän muotonsa vuoksi. Kyseessä saattaa kuitenkin olla historiallisen ajan asutuksen muisto, eikä esihistoriallinen röykkiö.

Luokitus: II

Ote peruskartasta 1242 04 TAKLAX

KORSNÄS 10

Nimi: Korsnäs, Taklax, Henobacken IV

Peruskartta: 1242 04 TAKLAX

Sijainti: x 6955 74

y 514 36

z n. 20

Laatu: röykkiö

Kuvaus: Henobackenin mäki-alue sijaitsee Hinjärven itäpuolella Taklaxista Träskböleen vievän tien molemmin puolin. Röykkiö sijaitsee tien länsipuolella noin 220 m päässä tiestä, tilan no 12¹⁹ alueella. Lähimpiin peltoihin on matkaa n. 40 m. Kiveyksen koko on noin 20 x 10 m ja suurin osa siitä on koottu selvästi kivirekeä apuna käyttäen. Ainoastaan kiveyksen eteläpäässä on röykkiötä muistuttava ladelma. Kyseessä lienee kuitenkin peltoröykkiö tai sitten esihistoriallisen röykkiön päälle on myöhemmin ryhdytty kasaamaan lisää kiviä.

Luokitus: -

KORSNÄS, HINJÄRVI

Inventoinnin yhteydessä kävin myös tutustumassa Hinjärven länsirantaa kiertävään valliin. Useimmat paikallisista asukkaista olivat sitä mieltä että valli on "ihmiskäden aikaan saama". Valli on paikoitellen jopa toista metriä korkea ja sen pituus ainakin Hinjärven länsirannalla on kolmatta kilometriä. Vallissa on suuria kiviä joiden seassa hiukan maa-ainesta. Mikään ei viitannut siihen että valli olisi ihmisten rakentama. Kyseessä on mielestäni luonnonvoimien (lähinnä jään) aikaansaama rantavalli. Kunnan kanssa sovittiin että paikalle kutsutaan seuraavana kesänä geologi tarkastelemaan vallia.

ÖVERLÄGGA

SUL 19

Myr 974 01 0019

NÄRPIÖ

Nimi: Närpiö, Ylimarkku, Norrmosse

Peruskartta: 1242 04 TAKLAX

Sijainti: x 6952 72

y 515 53

z n. 20

Laatu: Seitsemän røykkiötä

Negatiivit 61844-61846

Löydöt: KM 22747:1-3

Kuvaus: Norrmossen on laaja suoalue Hinjärven lounaispuolella.

Røykkiöt sijaitsevat saarekkeella suon länsiosassa noin 1200 m Hinjärvestä ja noin 800 m peruskartalle merkityistä Aspholmen saarekkeista luoteeseen. Saarekkeella sijaitsee kaikkiaan seitsemän røykkiötä. Saarekkeen pohjoispäässä sijaitsee viiden røykkiön ryhmä, joista kolmessa on keskellä selvä syvennys. Kaikki alueen löydöt ovat tämän ryhmän røykkiöiden välistä. Røykkiöt ovat läpimitaltaan noin kuusi metriä. Näistä noin 50 m etelään sijaitsee kaksi røykkiötä, joista toisessa oli keskellä kaatuneena ilmeisesti "bautakivi". Kivi nostettiin kuvauksen ajaksi pystyyn. Näiden røykkiöiden läpimitta on noin 5 m. Norrmossenin muillakin saarekkeilla on asukkaiden kertoman mukaan røykkiöitä, joilla ei kuitenkaan ajanpuutteen vuoksi ehditty käydä. Korsnäsän ja Närpiön raja kulkee saarekkeesta noin 20 m länteen. Saareke kuuluu tilaan no 4¹.

Luokitusehdotus: II

Ote peruskartasta 1242 04 TAKLAX

□ RÖYKKIÖITÄ

Maas 1:10 000 v. 1966 H. Kyyrönen (A C), T. Peltola (A C), M. Ruotula (B), J. Tukkanen (D)
 Uppgning 1:10 000 av år 1966 :08 :09 :10 :11
 Puhtaaksiipirustus 1:10 000 Renritning 1:10 000 P. Louniainen
 MAANMITTAUSHALLITUKSEN LANTMÄTERISTYRELSENS K 212

<p>asuin-, liike-, tehdas- ja yleisiä rakennuksia bostads-, affärs-, fabriks- och allmänna byggnader</p> <p>talous- ja varastorakennuksia uthus och magasin</p> <p>rakennuskuvaukset suljetun rakennustavan alueilla slutna bebyggelse i tätort</p> <p>kirkko, kellotapuli, muistomerkki kyrka, klockstapel, minnesmarke</p> <p>tuulimylly, tuulimoottori, näkötorni väderkvarn, vindmotor, utsiktstorn</p> <p>varastoalue ja savupiippu estevaloin förrädsplats och skorsten med skyddsflis</p>	<p>1 a</p> <p>1 b</p> <p>II a - II b</p> <p>III a - III b</p> <p>7,0P</p>	<p>lk. nopea autotie, kaksiajoratainen kl. snabb bilväg med dubbla körbanor</p> <p>lk. nopea autotie, 2-3 kaistainen kl. snabb bilväg med 2-3 körfilar</p> <p>lk. autotie, kaksikaistainen kl. bilväg med två körfilar</p> <p>lk. autotie, yksikaistainen kl. bilväg med en körfil</p> <p>kestopäällyste (I b) ja kilometripylväs permanentbeläggning (I b) och km-stolpe</p> <p>rakenteilla oleva autotie bilväg under byggnad</p>	<p>yksiraiteinen rautatie enkelspårig järnväg</p> <p>kaksiraiteinen rautatie dubbelspårig järnväg</p> <p>rakenteilla oleva rautatie järnväg under byggnad</p> <p>johtokäyrä (20 m) ledkurva välikäyrä (10 ja 5 m) mellankurva apukäyrä (2,5 m) hjälpkurva</p> <p>luonnonjyrkäne, yli ja alle 2 m naturlig brant, över och under 2 m</p> <p>tekojyrkäne, yli 1:1 ja yli 2 m konstgjord brant, över 1:1 och över 2 m</p>
--	---	---	--

TIIVISTELMÄ

Korsnäs in pikainventoinnin yhteydessä merkittiin kartalle kymmenen (10) mahdollisesti esihistoriallista kohdetta. Hinjärven "valli" jätettiin numeroimatta sen luonteen vuoksi.

Korsnäs in kunnan alueelta tavattiin inventoinnin yhteydessä mahdollisia asuinpaikkoja (Korsnäs 1, 2(?) ja 7), joista kaksi ensiksi mainittua saattavat olla esihistoriallisia asuinpaikkoja. Muut kohteet ovat röykkiöitä. Röykkiöiden luonteesta ei pelkän inventoinnin perusteella voi sanoa mitään varmaa. Sijaintinsa puolesta osa saattaa olla peltokiviröykkiöitä. Esihistorian tutkimuksen kannalta lupaavin röykkiöalue Korsnäs in alueella ovat Viitaniemen Norrskogin röykkiöt.

Mikäli kunnassa suoritetaan kaivaustutkimuksia tulisivat lähinnä seuraavat kohteet ensisijaisesti kysymykseen:

KORSNÄS 1 Ormoan. Koekaivaus painanteiden luonteen selvittämiseksi.

KORSNÄS 2 Trofastback. Koekaivaus kohteen luonteen ja ajoituksen selvittämiseksi.

KORSNÄS 3 Norrskog. Koekaivaus röykkiöalueella.

Helsingissä 27.10.1985

Pekka Honkanen

KORSNÄS 2

Korsnäs, Harrström, Trofastback

F. 61843. Neliömäinen kiveys 5 x 5 m kuvan keskellä kasvillisuuden peitossa.

NÄRPIÖ

Närpiö, Ylimarkku, Norrmossen

F. 61844. Yksi viidestä lähekkäin sijaitsevasta röykkiöstä lännestä kuvattuna. Röykkiön läpimitta noin 6 m .

F. 61845. Röykkiöiden väliseltä alueelta, puunjuurakoita tutkittaessa, löydettiin keramiikkaa ja palanutta luuta.

NÄRPIÖ

Närpiö, Ylimarkku, Norrmossen

F. 61846. Samalla suosaarekkeella kuin kuvan F. 61844 osoittamat rökkiöt sijatsee, niistä n. 50 m etelään, kaksi muuta noin 4 m:n läpimittaista rökkiötä. Näistä toinen kuvassa. Rökkiön keskellä näytti olevan kaatuneena "bautakivi, joka kuvauksen ajaksi nostettiin pystyyn.

KORSNAS 3

Korsnäs, Viitaniemi, Norrskogen

F. 61847 Kuvan keskellä yksi Norrskogenin alueen ainakin kuudesta röykkiöstä. Röykkiön läpimitta noin 4 m ja korkeus n. 70 cm. Kuvattu etelästä.